



ΤΕΥΧΟΣ 2 - ΙΟΥΝΙΟΣ 2004

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΜΟΝΑΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Η βιωσιμότητα του σχεδίου σύνταξης στην Κύπρο, η οικονομική αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού μας συστήματος, το δομικό δημοσιονομικό έλλειμμα της κυπριακής οικονομίας και οι ελαστικότητες των εισαγωγών και εξαγωγών είναι τα θέματα έρευνας που πραγματεύονται σε αυτό το τεύχος της Οικονομικής Έρευνας.

Το σχέδιο σύνταξης στην Κύπρο αντιμετωπίζει πρόβλημα μακροχρόνιας βιωσιμότητας που απειλεί τη συνταξιοδοτική του επάρκεια για τους σημερινούς εργαζόμενους. Η ΜΟΕ ερευνά τρόπους επίλυσης των προβλημάτων του σχεδίου, αναγνωρίζοντας ότι αυτό δεν λειτουργεί ανεξάρτητα από την υπόλοιπη οικονομία, αλλά επηρεάζει και επηρεάζεται από παραμέτρους όπως οι αποταμιεύσεις, οι επενδύσεις και η προσφορά εργασίας.

Το εκπαιδευτικό σύστημα, ως το κατεξοχήν κανάλι επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, έχει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας. Μελέτη της ΜΟΕ δείχνει ότι η αποτελεσματικότητα του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος έχει σημαντικά περιθώρια βελτίωσης, ιδιαίτερα σε ότι αφορά το ύψος και την κατανομή της δημόσιας δαπάνης για την παιδεία, το σύστημα εισδοχής στα πανεπιστήμια Κύπρου και Ελλάδας και τις στρεβλώσεις που προκαλεί το σύστημα πρόσληψης, αξιολόγησης και αμοιβής στη δημόσια υπηρεσία.

Στα πλαίσια της συνεργασίας της με το Υπουργείο Οικονομικών, η ΜΟΕ έχει εκπονήσει μελέτη για τον υπολογισμό του δομικού δημοσιονομικού ελλείμματος της κυπριακής οικονομίας. Το δομικό δημοσιονομικό έλλειμμα αντικατοπτρίζει τη μακροχρόνια δημοσιονομική κατάσταση της οικονομίας και είναι ένας από τους δείκτες που επιτηρείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Οι εκτιμήσεις των ελαστικότητας εισοδήματος και πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας των εισαγωγών και εξαγωγών έγιναν στα πλαίσια του Μακροοικονομικού Μοντέλου της κυπριακής οικονομίας που βρίσκεται υπό κατασκευή στη ΜΟΕ. Οι εκτιμήσεις αυτές είναι χρήσιμες, επίσης, για την εξαγωγή συμπερασμάτων οικονομικής πολιτικής για βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου και για την ανάλυση επιμέρους μεγεθών που το συνθέτουν (τουρισμός, πετρελαιοειδή κλπ).

Σε αυτό το τεύχος:

- | | |
|--|---|
| • Σχέδια σύνταξης στην Κύπρο: προκλήσεις και προοπτικές | 2 |
| • Κόστος και αποδόσεις του εκπαιδευτικού συστήματος | 3 |
| • Δομικό δημοσιονομικό έλλειμμα της κυπριακής οικονομίας | 4 |
| • Μακροοικονομικό Μοντέλο: εισαγωγές και εξαγωγές | 5 |
| • Νέα της Μονάδας Οικονομικών Ερευνών | 6 |
| • Νέα του Τμήματος Οικονομικών | 7 |
| • Η Μονάδα Οικονομικών Ερευνών | 8 |



Σχέδια σύνταξης στην Κύπρο: προκλήσεις και προοπτικές

Σωτηρούλα Χατζησπύρου

Το σχέδιο σύνταξης στην Κύπρο δεν έχει αντιμετωπίσει μέχρι σήμερα πρόβλημα ανεπάρκειας και βιωσιμότητας. Παρόλα αυτά, οι τρέχουσες δημογραφικές αλλαγές, που αναμένονται να συνεχίσουν και στο μέλλον, δεν θα αφήσουν ανεπηρέαστο το σχέδιο. Ιδιαίτερα, η γήρανση του πληθυσμού είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει το σχέδιο σύνταξης στην Κύπρο, όπως συμβαίνει και σε αντίστοιχα σχέδια στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου. Αυτό οφείλεται στη μείωση του ρυθμού γεννήσεων σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής.

Με αυτά τα δημογραφικά δεδομένα, η αναλογία των ατόμων που συνεισφέρουν στο ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων το 2050 υπολογίζεται να είναι 1,59 προς κάθε συνταξιούχο, αρκετά μειωμένη από 3,7 προς 1 που ήταν το 1998.* Υπολογίζεται, ακόμη, ότι το σχέδιο σύνταξης θα αντιμετωπίσει πρόβλημα ανεπάρκειας και θα τεθεί σε κίνδυνο η βιωσιμότητά του από το 2020 και μετά, αν όλα παραμείνουν όπως είναι σήμερα. Είναι φανερό ότι το πρόβλημα χρήζει άμεσης αντιμετώπισης διότι για τους σημερινούς εργαζόμενους, και ιδιαίτερα τους πιο νέους, προδιαγράφεται ένα πολύ αβέβαιο μέλλον όταν θα αφυπηρετήσουν.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να λυθούν τα προβλήματα ανεπάρκειας και βιωσιμότητας ενός σχεδίου σύνταξης. Ένας τρόπος είναι να αλλάξει μια ή περισσότερες από τις παραμέτρους του συστήματος, όπως είναι η αύξηση στο ποσοστό εισφοράς, η παράταση της ηλικίας αφυπηρέτησης και η μείωση των ωφελημάτων. Άλλος τρόπος είναι μια δομική αλλαγή στη φιλοσοφία του σχεδίου, που θα μπορούσε να ήταν η μερική ιδιωτικοποίησή του.

Ένα σχέδιο σύνταξης δεν λειτουργεί ανεξάρτητα από την υπόλοιπη οικονομία ενός κράτους, αλλά επηρεάζεται και επηρεάζεται από παραμέτρους της οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα επηρεάζει:

- την αγορά εργασίας, όπως, για παράδειγμα, μέσω του επηρεασμού από τα κίνητρα ή αντικίνητρα που δημιουργεί για πρόωρη αφυπηρέτηση[†], και
- τις επενδύσεις, μέσω του επηρεασμού της συνολικής αποταμίευσης και, επομένως, της οικονομικής ανάπτυξης.

Στην Κύπρο δεν έχει μελετηθεί σε βάθος η ανεπάρκεια του κρατικού σχεδίου συντάξεων στη βάση θεμελιωδών αρχών της οικονομικής θεωρίας. Η αναλογιστική έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, που είναι η σημαντικότερη μελέτη που διαθέτει το κράτος για αυτό το θέμα, δίνει λύσεις που είναι αναλογιστικά βιώσιμες. Αυτή η προσέγγιση, όμως, αγνοεί τις επιπτώσεις που θα έχουν οι λύσεις αυτές στην ευημερία του εργαζομένου. Επίσης, αγνοούν μια άλλη ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο: τις επιπτώσεις στο ίδιο το σύστημα από την αντίδραση του εργαζομένου στις όποιες αλλαγές του σχεδίου.

Για να καταλήξει κανείς σε λύσεις που να εξασφαλίζουν την επάρκεια και βιωσιμότητα του κρατικού σχεδίου συντάξεων, χωρίς να αγνοούν την οικονομική ανάπτυξη και ευημερία, πρέπει να γνωρίζει πώς επηρεάζονται οι αποφάσεις για αποταμίευση και αφυπηρέτηση από το θεσμικό περιβάλλον. Μια επιστημονική μελέτη του προβλήματος επιδιώκει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως:

- σε ποια ηλικία πρέπει να αφυπηρετήσει ο εργαζόμενος και πόσο πρέπει να εισφέρει για τη σύνταξή του ώστε να αριστοποιεί διαχρονικά την ευημερία του,
- πώς διαφοροποιείται η καταναλωτική συμπεριφορά πριν και μετά την αφυπηρέτηση και πώς αυτή η διαφοροποίηση συνδέεται με τις ανάγκες και προτιμήσεις των συνταξιούχων, και
- πότε και από τί ακριβώς προσδιορίζεται η “άριστη” ηλικία και αφυπηρέτησης.

Για να δοθούν οι κατάλληλες απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα στα πλαίσια μελέτης του υφιστάμενου κυπριακού σχεδίου σύνταξης, τα κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να θεωρείται ένα σχέδιο σύνταξης οικονομικά άριστο είναι τα εξής:

- Οι προτεινόμενες λύσεις να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και προτιμήσεις των εργαζομένων ώστε να αποφεύγονται αλλαγές στη συμπεριφορά του ατόμου που θα αναιρούσαν το στόχο της επάρκειας και βιωσιμότητας του σχεδίου σύνταξης.
- Σε περίπτωση που προτείνονται εναλλακτικές λύσεις, αυτές να ιεραρχούνται όχι μόνο στη βάση της επάρκειας και βιωσιμότητας του σχεδίου, αλλά και των κριτηρίων της οικονομικής αποτελεσματικότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Στη βάση αυτών των κριτηρίων η ΜΟΕ έχει ήδη αρχίσει τη διεξαγωγή έρευνας με στόχο να δώσει απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα και να δώσει λύσεις στο πρόβλημα της επάρκειας και βιωσιμότητας του σχεδίου σύνταξης στην Κύπρο.

* Εισήγηση Μ. Χρίστου, Α΄ Ασφαλιστικός Λειτουργός, Σεμινάριο ΚΕΒΕ ‘Το Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων στην Κύπρο’, 18 Μαρτίου 2004.

[†] Αυτό που παρατηρείται σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες, αλλά όχι ακόμα στην Κύπρο, είναι η τάση για μείωση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας ατόμων άνω των 50.

Κόστος και απόδοση της παιδείας στην Κύπρο*

Πάνος Πασιαρδής

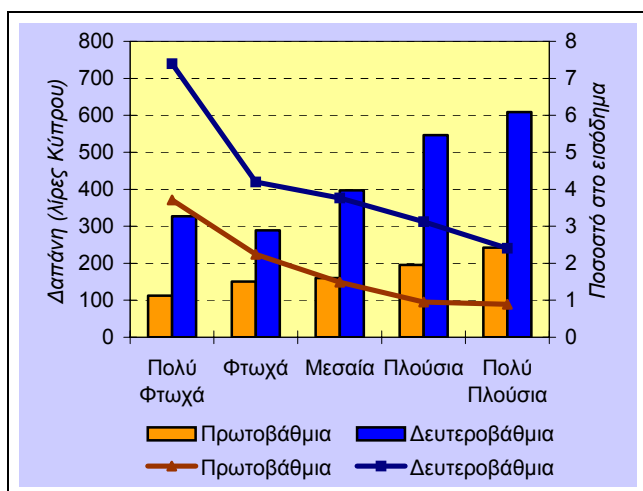
Η κυπριακή οικονομία εστιάζεται ολοένα και περισσότερο στους τομείς των υπηρεσιών, που κατά κύριο λόγο στηρίζονται στον ανθρώπινο παράγοντα. Κατά συνέπεια, το εκπαιδευτικό σύστημα, ως το κατεξοχήν κανάλι επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, έχει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας. Για να εκπληρώσει αυτή την αποστολή το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να βελτιώνει συνεχώς την αποτελεσματικότητά του, όπως αυτή εκφράζεται από τη σχέση μεταξύ κόστους και απόδοσής της.

Κόστος

Οι συνολικές δαπάνες για την παιδεία στην Κύπρο είναι ιδιαίτερα ψηλές σε σχέση με χώρες της Ευρώπης, κυρίως λόγω της πολύ υψηλής ιδιωτικής δαπάνης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μεγάλο μέρος των δημοσίων δαπανών για την παιδεία αντανακλά στους σχετικά πολύ ψηλούς μισθούς των εκπαιδευτικών. Παράλληλα, τα νοικοκυριά στην Κύπρο δαπανούν σημαντικά ποσά για συμπληρωματική εκπαίδευση. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα πιο κάτω:

- η δαπάνη των νοικοκυριών για φροντιστήρια αυξάνεται με το εισόδημα (στήλες),
- όμως, τα φτωχά νοικοκυριά δαπανούν σχετικά μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματός τους για φροντιστήρια (γραμμές).

Ετήσια δαπάνη για φροντιστήρια ανά μαθητή ως σύνολο και ως ποσοστό του εισοδήματος του νοικοκυριού



Την ανάγκη συμπληρωματικής παιδείας δημιουργεί κυρίως το σύστημα εισδοχής στα πανεπιστήμια Κύπρου και Ελλάδας, και συνδέεται με στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας. Η εισδοχή σε πανεπιστήμιο, ιδιαίτερα στους κλάδους των επιστημών της αγωγής, θεωρείται ως το

‘εισιτήριο’ για απασχόληση στο δημόσιο τομέα, που κατά γενική παραδοχή παρέχει περισσότερα χρηματικά και άλλα ωφελήματα στον εργαζόμενο από ότι η απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα. Όμως, οι γνώσεις που προσφέρει η συμπληρωματική παιδεία είναι χρήσιμες μόνο για τις εισαγωγικές εξετάσεις και έχει αρνητικές συνέπειες για αυτούς που δεν επιτυγχάνουν, καθώς δεν έχουν δεξιότητες και γνώσεις που είναι χρήσιμες στην αγορά εργασίας.

Απόδοση

Η πιο πάνω στρέβλωση στην αγορά εργασίας οδηγεί στο φαινόμενο ένας μικρός αριθμός πτυχιούχων να έχει υπέρμετρες αποδόσεις στην αγορά εργασίας από την επένδυση στην παιδεία, ενώ για την πλειοψηφία η παιδεία έχει μικρότερες αποδόσεις από αυτές που θα είχε υπό διαφορετικές συνθήκες.

Μια λύση του προβλήματος είναι η σύγκλιση της διαδικασίας πρόσληψης, των απολαβών και άλλων ωφελημάτων του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα, με παράλληλη αύξηση των κατευθύνσεων μόρφωσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ταυτόχρονα, μια αύξηση των θέσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα μείωνε τη συνολική δαπάνη για την παιδεία, αφού η ιδιωτική δαπάνη για σπουδές στο εξωτερικό είναι κατά κανόνα μεγαλύτερη από την πρόσθετη δημόσια δαπάνη για προσφορά περισσότερων θέσεων στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Το υπό ίδρυση πανεπιστήμιο εφαρμοσμένων επιστημών και η δυνατότητα δημιουργίας ιδιωτικών πανεπιστημίων είναι βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Όμως, η προσφορά περισσότερων επιλογών και θέσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να αντανακλά σε συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει η Κύπρος να προσφέρει ποιοτική παιδεία. Διαφορετικά, η υποκατάσταση ξένης με κυπριακή παιδεία θα έχει μειωμένη απόδοση.

Στα αρνητικά του εκπαιδευτικού συστήματος στην Κύπρο είναι και το παρόν σύστημα αξιολόγησης των διδασκόντων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Πέραν του ότι είναι εσωστρεφές, δεν στηρίζεται σε κριτήρια που να αντανακλούν μετρήσιμο έργο του διδάσκοντος και του εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Η αποσύνδεση της αμοιβής με το αποτέλεσμα της εργασίας οδηγεί σε μειωμένη αποτελεσματικότητα, και η εκπαίδευση δεν αποτελεί εξαίρεση.

* Πασιαρδής Π., Π, Νεάρχου και Ν. Έμπορα, ‘Τα Οικονομικά της Παιδείας στην Κύπρο: Κόστος, Ποιοτικά Χαρακτηριστικά και Απόδοση’, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής, Αρ. 01-04, Φεβρουάριος 2004.

Δομικό δημοσιονομικό έλλειμμα της κυπριακής οικονομίας

Στέφανος Χαρουτουνιάν

Πρόσφατα η ΜΟΕ, στα πλαίσια της συνεργασίας της με το Υπουργείο Οικονομικών, έχει διεκπεραιώσει μελέτη με στόχο τον υπολογισμό του δομικού δημοσιονομικού ελλείμματος της κυπριακής οικονομίας. Αυτή η μελέτη μπορεί να θεωρηθεί ως το λογικό επακόλουθο της εργασίας που έγινε για τον υπολογισμό του δυνητικού ΑΕΠ, αφού το δυνητικό ΑΕΠ είναι ένα από τα κύρια συστατικά του υπολογισμού του δομικού δημοσιονομικού ελλείμματος.

Τα έσοδα και σε μικρότερο βαθμό οι δαπάνες της κυβέρνησης εξαρτώνται από τη θέση της οικονομίας στον οικονομικό κύκλο. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, τα φορολογικά έσοδα θα είναι μειωμένα λόγω της χαμηλότερης του κανονικού οικονομικής δραστηριότητας. Ταυτόχρονα, οι κρατικές δαπάνες τείνουν να είναι αυξημένες λόγω πληρωμής μεγαλύτερου ποσού επιδομάτων ανεργίας.

Το δομικό δημοσιονομικό ισοζύγιο (έλλειμμα ή περίσσειμα) δεν επηρεάζεται από τις επιδράσεις που προέρχονται από την κυκλική θέση της οικονομίας και για αυτό το λόγο θεωρείται ως το δημοσιονομικό ισοζύγιο που θα επικρατούσε σε περίπτωση που το επίπεδο παραγωγής στην οικονομία ήταν ίσο με το δυνητικό.

Τα κίνητρα για τον υπολογισμό του δομικού δημοσιονομικού ελλείμματος είναι τα ακόλουθα:

- Προσφέρει μια πιο καθαρή εικόνα της βασικής δημοσιονομικής κατάστασης της οικονομίας απομακρύνοντας την επίδραση του οικονομικού κύκλου, και με αυτό τον τρόπο μπορεί να καθοδηγήσει την ανάλυση της δημοσιονομικής πολιτικής.
- είναι ένας από τους δείκτες της οικονομίας που επιτηρείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Stability and Growth Pact).

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε εξηγείται με λεπτομέρεια στο Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής 03-04 της Μονάδας Οικονομικών Ερευνών, στο οποίο βασίζεται αυτό το άρθρο.¹ Με απλά λόγια, σε πρώτη φάση υπολογίζονται οι ελαστικότητες των διάφορων κατηγοριών φορολογικών εσόδων ως προς την παραγωγή. Στη συνέχεια κάθε συστατικό του προϋπολογισμού προσαρμόζεται (αναλογικά με τη

διαφορά του δυνητικού από το πραγματικό ΑΕΠ) χρησιμοποιώντας την αντίστοιχη ελαστικότητα. Τέλος, το ύψος του δομικού δημοσιονομικού ισοζυγίου για κάθε χρονιά εκφράζεται σαν ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ. Αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να συγκρίνουμε τα αποτελέσματά μας με το κριτήριο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης το οποίο δηλώνει πως το δημοσιονομικό έλλειμμα σαν ποσοστό του ΑΕΠ δεν πρέπει να ξεπερνά το 3% για τις χώρες μέλη.

Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων μας για την Κύπρο παρουσιάζονται στον πίνακα πιο κάτω όπου δίνονται, επίσης, και τα δομικά δημοσιονομικά ισοζύγια (το ‘-’ δηλώνει έλλειμμα) άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 1997-2001. Οι υπολογισμοί για τις άλλες χώρες προέρχονται από δημοσιεύσεις της ΕΕ.

Δομικό Δημοσιονομικό Έλλειμμα σαν % του ΑΕΠ

Χώρες	1997	1998	1999	2000	2001
Γερμανία	-2.0	-1.2	-0.3	-1.6	-2.5
Ισπανία	-2.6	-2.3	-1.1	-1.1	-0.7
Γαλλία	-2.1	-2.1	-1.3	-1.7	-1.6
Ιρλανδία	0.3	1.2	0.8	2.4	-0.1
Ιταλία	-2.5	-2.5	-1.3	-1.9	-1.5
Πορτογαλία	-2.3	-2.0	-1.8	-2.6	-3.2
Ελλάδα	-4.1	-3.0	-1.6	-0.9	-0.7
ΕΕ-15	-2.0	-1.2	-0.2	-0.7	-0.9
Κύπρος	-4.9	-5.3	-3.9	-2.8	-2.8
Τσεχία	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-5.3
Λετονία	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-1.9
Πολωνία	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-3.6

Σημείωση: Η συντομογραφία n.a. υποδηλώνει πως δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Τα αποτελέσματα δείχνουν πως για την περίοδο 1997-1999 το δομικό δημοσιονομικό έλλειμμα της Κύπρου, ως ποσοστό του ΑΕΠ, δεν πληρούσε το κριτήριο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (το οποίο άρχισε να ισχύει από το 1999 και μετά). Αυτό αντιστρέφεται για τις χρονιές 2000-2001, όπου η Κύπρος βρίσκεται πολύ κοντά στο όριο.

Είναι σκόπιμο, όμως να γίνουν προβλέψεις και για το ύψος του δομικού δημοσιονομικού ελλείμματος για την περίοδο μετά από το 2001. Την περίοδο αυτή η επίδοση της Κύπρου αναμένεται να είναι αρνητική και να μην ικανοποιεί το κριτήριο για το δομικό δημοσιονομικό έλλειμμα που προβλέπει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Η μελλοντική έρευνα της ΜΟΕ σε αυτόν τον τομέα θα επικεντρωθεί στις προβλέψεις του δυνητικού ΑΕΠ και του δομικού δημοσιονομικού ελλείμματος για την περίοδο μέχρι το 2007, το χρόνο που έχει τεθεί ως στόχος προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρωζώνη.

¹ Haroutunian S., and P. Pashardes, ‘Structural Fiscal Balance Estimates for the Cyprus Economy’, Economic Research Centre, Economic Policy Paper, No. 03-04, June 2004

Μακροοικονομικό Μοντέλο: εισαγωγές και εξαγωγές

Κωνσταντίνος Κτωρής

Στα πλαίσια του Μακροοικονομικού Μοντέλου της κυπριακής οικονομίας που βρίσκεται υπό εξέλιξη στη ΜΟΕ έγιναν οι εκτιμήσεις των εξισώσεων εξαγωγών και εισαγωγών.* Οι εκτιμήσεις αυτές στηρίζονται σε υποδείγματα μερικής ισορροπίας και τα αποτελέσματά τους θα χρησιμοποιηθούν, εκτός από την εξαγωγή συμπερασμάτων οικονομικής πολιτικής σχετικά με τον εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, και στο υπό κατασκευή Μακροοικονομικό Μοντέλο της κυπριακής οικονομίας.

Ο τουρισμός μοντελοποιείται ξεχωριστά από τις υπόλοιπες εγχώριες εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών λόγω της εξάρτησης της οικονομίας της Κύπρου από τον τουρισμό. Επίσης, οι εισαγωγές πετρελαιοειδών εκτιμώνται ξεχωριστά από τις υπόλοιπες εισαγωγές λόγω των ιδιαιτεροτήτων της ζήτησης πετρελαίου.

Στον πίνακα πιο κάτω παρουσιάζονται οι ελαστικότητες εισοδήματος και πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας (terms of trade) που αντιστοιχούν στις τέσσερις προαναφερόμενες εξισώσεις.

Ελαστικότητες εισοδήματος και πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας

Εξίσωση	Ελαστικότητες	
	Εισοδήματος	Ισοτιμίας
Εγχώριες εξαγωγές και εισαγωγές (μη συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού)	0,42	1,08
Τουρισμός	0,76	1,17
Εισαγωγές Πετρελαιοειδών	0,75	-0,18
Συνολικές Εισαγωγές (μη συμπ. των πετρελαιοειδών, στρατιωτικού εξοπλισμού και επανεξαγωγών)	0,73	-1,14

Στην περίπτωση των εγχώριων εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (μη συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού), το θετικό πρόσημο της μεταβλητής της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας υποδηλώνει ότι αν αυξηθεί το ξένο επίπεδο τιμών, ή μειωθεί το εγχώριο επίπεδο τιμών, ή υποτιμηθεί η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία, τότε θα αυξηθούν οι εξαγωγές. Η θετική επίδραση στις εξαγωγές είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι όλες οι προαναφερόμενες αλλαγές μειώνουν τη σχετική τιμή των εγχώριων προϊόντων έναντι των εισαγόμενων και, συνεπώς, αυξάνουν την ανταγωνιστικότητά τους.

Αναφορικά με την εκτίμηση της εξίσωσης του τουρισμού, φαίνεται ότι αύξηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρεάζει θετικά τον τουρισμό. Ο τουρισμός, καθώς, επίσης, και οι υπόλοιπες εξαγωγές, επηρεάζονται θετικά και από το παγκόσμιο εισόδημα.

Σχετικά με την εξίσωση των εισαγωγών πετρελαιοειδών, η επίδραση του πραγματικού εγχώριου εισοδήματος στις εισαγωγές πετρελαιοειδών είναι θετική και παρουσιάζει μια σχετικά μεγάλη ελαστικότητα. Αντίθετα, η ελαστικότητα ζήτησης πετρελαίου είναι αρνητική και αρκετά μικρή σε απόλυτη αξία, αντικατοπτρίζοντας το γεγονός ότι το πετρέλαιο δεν έχει στενά υποκατάστατα, επομένως χαρακτηρίζεται από ανελαστική ζήτηση.

Στην περίπτωση της εξίσωσης των συνολικών εισαγωγών (εξαιρουμένων πετρελαιοειδών, στρατιωτικού εξοπλισμού και επανεξαγωγών) η επίδραση του πραγματικού εισοδήματος στις συνολικές εισαγωγές είναι θετική. Αυτό σημαίνει, πως μια αύξηση του εγχώριου εισοδήματος θα επιφέρει αύξηση στις συνολικές εισαγωγές. Παράλληλα, παρατηρείται πως η ελαστικότητα ζήτησης για τις συνολικές εισαγωγές (όπως ορίζονται προηγουμένως) είναι ελαφρώς μεγαλύτερη από τη μονάδα, αντικατοπτρίζοντας την ελαστική ζήτησή τους.

Στη συνέχεια χρησιμοποιήσαμε τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων σε προσομοιώσεις με στόχο να υπολογίσουμε τις επιδράσεις διαταραχών (shocks) σε διάφορες μεταβλητές. Πιο κάτω αναλύονται οι επιδράσεις που προκύπτουν από την προσομοίωση στο εμπορικό ισοζύγιο, όπου υποθέτουμε ως διαταραχή μια αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου κατά 2,5% ανά τρίμηνο για ένα χρόνο. Μετά από ένα χρόνο η διεθνής τιμή του πετρελαίου επιστρέφει πίσω στο αρχικό επίπεδο, όπου και παραμένει μέχρι το τέλος της περιόδου προσομοίωσης (δηλαδή για άλλο ένα χρόνο).

Τα αποτελέσματα της προσομοίωσης είναι τα αναμενόμενα:

- ⇒ Η αύξηση στη διεθνή τιμή του πετρελαίου οδηγεί σε μικρή μείωση στην ποσότητα πετρελαιοειδών που εισάγονται λόγω της αρνητικής ελαστικότητας.
- ⇒ Η μικρή, σε απόλυτες τιμές, ελαστικότητα ζήτησης συνεπάγεται ότι η ποσοστιαία μείωση στην ποσότητα εισαγωγών πετρελαιοειδών είναι μικρότερη από την ποσοστιαία αύξηση στη διεθνή τιμή του πετρελαίου.
- ⇒ Επομένως, η αύξηση στη διεθνή τιμή του πετρελαίου οδηγεί σε αύξηση του ποσού που δαπανάται για την εισαγωγή πετρελαιοειδών, παρά τη μικρή μείωση στην ποσότητα πετρελαιοειδών που εισάγονται.
- ⇒ Αυτό, με τη σειρά του, επηρεάζει αρνητικά το εμπορικό ισοζύγιο.

* Χριστοφίδης Λ., και Κ. Κτωρής 'Μακροοικονομικό μοντέλο της Κυπριακής Οικονομίας: Εξαγωγές και Εισαγωγές', Μονάδα Οικονομικών Ερευνών, Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής, Αρ. 04-04, Ιούνιος 2004.

Νέα της Μονάδας Οικονομικών Ερευνών

Αντζέλα Σιεκέρσαββα

Διάλεξη για τα οικονομικά της παιδείας

Η Μονάδα Οικονομικών Ερευνών (ΜΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου και η Εταιρεία Κυπριακών Οικονομικών Μελετών (Cyprus Economic Society) διοργάνωσε εκδήλωση για παρουσίαση και συζήτηση των συμπερασμάτων της μελέτης «Τα Οικονομικά της Παιδείας στην Κύπρο: Κόστος, Ποιοτικά Χαρακτηριστικά και Απόδοση», η οποία εκπονήθηκε από τη ΜΟΕ. Η εκδήλωση έγινε στην Αίθουσα Εκδηλώσεων στα Κεντρικά Γραφεία της Τράπεζας Κύπρου, την Τετάρτη 2 Ιουνίου 2004.

Τη μελέτη παρουσίασε ο καθηγητής Πάνος Πασιαρδής, Διευθυντής της ΜΟΕ, και τη συζήτηση συντόνισε ο κ. Γιώργος Χαραλάμπους, Ανώτερος Γενικός Διευθυντής Συγκροτήματος, Τράπεζα Κύπρου. Στη διάλεξη του ο καθηγητής Πάνος Πασιαρδής παρουσίασε τα αποτελέσματα έρευνας και παρέθεσε συμπεράσματα πολιτικής για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος.

Στην εκδήλωση απηύθυνε χαιρετισμό ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου καθηγητής Σταύρος Ζένιος και τα πορίσματα της μελέτης σχολιάστηκαν από εκπρόσωπο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Η εκδήλωση έγινε με τη στήριξη της Τράπεζας Κύπρου.

Νέος Τομέας Έρευνας στον Τουρισμό

Η ΜΟΕ και ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (ΚΟΤ) συμφώνησαν στα πλαίσια της συνεργασίας τους να δημιουργηθεί στη ΜΟΕ Τομέας Οικονομικής Έρευνας στον Τουρισμό. Είναι γενικά παραδεκτό ότι η συνεχής έρευνα στον τομέα αυτό είναι μια αναγκαιότητα, που προκύπτει από τη μεγάλη συμβολή του τουρισμού στην Κυπριακή οικονομία.

Σε πρώτη φάση η έρευνα θα επικεντρωθεί στην δημιουργία βαρόμετρου για την παρακολούθηση του βαθμού ικανοποίησης των επισκεπτών και αξιολόγηση του Κυπριακού τουριστικού προϊόντος. Για τη συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων θα σχεδιαστεί κατάλληλο ερωτηματολόγιο, ενώ η εξαγωγή αποτελεσμάτων θα γίνεται με την εφαρμογή οικονομετρικών μεθόδων.

Η πρώτη φάση της έρευνας αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2004.

Συνεργασία της ΜΟΕ με το ΚΕΠΑ

Η ΜΟΕ και το Κέντρο Παραγωγικότητας (ΚΕΠΑ) έχουν εγκαινιάσει ερευνητική συνεργασία βασικός στόχος της οποίας είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μοντέλου μέτρησης της παραγωγικότητας των Κυπριακών επιχειρήσεων. Το μοντέλο θα χρησιμεύσει

ως εργαλείο αξιολόγησης των εκστρατειών του ΚΕΠΑ για αύξηση της παραγωγικότητας των Κυπριακών επιχειρήσεων. Επίσης, θα χρησιμοποιηθεί για παρακολούθηση της αλλαγής της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων στους διάφορους τομείς της Κυπριακής οικονομίας, για τη διάγνωση προβλημάτων και για τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναμένονται να είναι έτοιμα στις αρχές του 2005.

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής

Κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2004 η ΜΟΕ δημοσίευσε τέσσερα νέα Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής (ΔΟΠ) που περιλαμβάνονται στα πιο πρόσφατα ΔΟΠ της ΜΟΕ:

- 04-04 Χριστοφίδης Λ., και Κ. Κτωρής 'Μακροοικονομικό Μοντέλο της Κυπριακής Οικονομίας: Εξαγωγές και Εισαγωγές', Ιούνιος 2004.
- 03-04 Haroutunian S., and P. Pashardes, 'Structural Fiscal Balance Estimates for the Cyprus Economy', June 2004.
- 02-04 Haroutunian S., P. Mitsis and P. Pashardes, 'Using Brochure Information for the Hedonic Analysis of Holiday Packages', March 2004.
- 01-04 Πασιαρδής Π., Π. Νεάρχου και Ν. Έμπορα, 'Τα Οικονομικά της Παιδείας στην Κύπρο: Κόστος, Ποιοτικά Χαρακτηριστικά και Απόδοση', Φεβρουάριος 2004.
- 09-03 Haroutunian S., N. Pashourtidou and N. Pospori, 'Potential Output and Output Gap: Estimates for the economy of Cyprus', December 2003.

Πλήρης κατάλογος των ΔΟΠ βρίσκεται στην ιστοσελίδα www.erc.ucy.ac.cy/greek/publicationsG/publicationsg.html (with download facility).

Απασχόληση

Η ΜΟΕ προσφέρει δυνατότητες απασχόλησης σε απόφοιτους πανεπιστημίων με μεταπτυχιακό τίτλο (M.Sc/Ph.D.) στα Οικονομικά και επαρκείς γνώσεις οικονομετρίας. Επίσης, βασικά προσόντα είναι η υψηλή ακαδημαϊκή επίδοση του υποψηφίου και η ποιότητα του πανεπιστημίου από το οποίο αποφοίτησε. Οι αμοιβές και άλλα ωφελήματα των ερευνητών είναι ανάλογα αυτών που ισχύουν στο Δημόσιο Τομέα.

Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να στείλουν πλήρες βιογραφικό σημείωμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση erc@ucy.ac.cy.

Νέα του Τμήματος Οικονομικών

Ελενα Κεττένη

Αποφοίτηση

Η τελετή αποφοίτησης των φοιτητών του Τμήματος Οικονομικών θα πραγματοποιηθεί στις 6 Ιουλίου 2004, στις 8:00 μ.μ. στα κεντρικά κτίρια του Πανεπιστημίου στην οδό Καλλιπόλεως 75. Αναμένεται ότι θα αποφοιτήσουν 67 προπτυχιακοί και 17 μεταπτυχιακοί φοιτητές. Στην τελετή αποφοίτησης θα βραβευτούν οι αριστούχοι φοιτητές του Τμήματος. Τα βραβεία χρηματοδοτούν, μεταξύ άλλων, η Παγκύπρια Συνεργατική Ομοσπονδία ΛΤΔ, η Λαϊκή Κυπριακή Τράπεζα, η Τράπεζα Κύπρου, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η Ελληνική Τράπεζα, ο Ροταριανός Όμιλος Αμμοχώστου.

Προπτυχιακό πρόγραμμα

Περίπου 50% των προπτυχιακών αποφοίτων του Τμήματος έχουν εξασφαλίσει θέση για συνέχιση των σπουδών του στο μεταπτυχιακό επίπεδο. Από αυτούς ξεχωρίζει η επιτυχία του Αριστοκλή Αυγουστή να εξασφαλίσει θέση στο διδακτορικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου του Wisconsin-Madison στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Επίσης, ο Ξενοφών Σάββα έχει εξασφαλίσει θέση στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου του Cambridge, ο Μιχάλης Βασιλείου στα προγράμματα του UCL και του Πανεπιστημίου του Warwick και η Μέλανη Γεωργίου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του UCL.

Από τους υπόλοιπους, οι περισσότεροι φοιτητές του Τμήματος έχουν γίνει δεκτοί σε προγράμματα Masters σε Πανεπιστήμια στο Ηνωμένο Βασίλειο. Δώδεκα φοιτητές έχουν εξασφαλίσει θέση στο Πανεπιστήμιο του Leicester, ένας στο Πανεπιστήμιο του Bristol και οι υπόλοιποι σε άλλα γνωστά Πανεπιστήμια.

Ξεχωριστή θέση στις προτιμήσεις των φοιτητών κατέχουν και τα μεταπτυχιακά προγράμματα του Πανεπιστημίου της Κύπρου. Οκτώ από τους απόφοιτους μας θα συνεχίσουν τις σπουδές τους στα μεταπτυχιακά προγράμματα του Τμήματος Οικονομικών ή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τέλος, τρεις από τους αποφοίτους μας αποφάσισαν όπως προχωρήσουν για απόκτηση διπλώματος Charter και certified accounting.

Απόφοιτοι μεταπτυχιακών προγραμμάτων του Τμήματος το ακαδημαϊκό έτος 2003/2004:

Μάστερ στην Οικονομική Ανάλυση

- ο Μιχής Αντώνης

- ο Πολυκάρπου Αλέξανδρος

- ο Κουρσάρος Δημήτρης

Μάστερ στα Οικονομικά

- ο Ιδαλία –Στυλιανίδου Ιωάννα
- ο Ιωαννίδης Δημήτριος
- ο Τζώλλο Εύη

Μάστερ στα Νομισματικά και Χρηματοοικονομικά

- ο Αργυρού Παναγιώτα
- ο Ιγνατίδης Χρίστος
- ο Κασιώνης Χαράλαμπος
- ο Μάτση Μαρία
- ο Παντελίδου Δέσποινα
- ο Παπαπέτρου Πέτρος
- ο Παράσχου Παρασκευάς
- ο Ρίκκου Κωνσταντία
- ο Σολωμού Αντωνία
- ο Στεφανή Μάριος
- ο Τζώλλο Έλενα

Οι φοιτητές που εξασφάλισαν θέση σε προγράμματα διδακτορικών σπουδών είναι οι ακόλουθοι:

- ο Δημήτρης Κουρσάρος έχει γίνει δεκτός με πλήρη υποτροφία, στο Πανεπιστήμιο Columbia των Ηνωμένων Πολιτειών,
- ο Αλέξανδρος Πολυκάρπου έχει γίνει δεκτός στο Πανεπιστήμιο του Wisconsin-Madison στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, και
- ο Χρίστος Ιγνατίδης έχει γίνει δεκτός στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Το Τμήμα Οικονομικών συγχαίρει όλους τους αποφοίτους και τους εύχεται κάθε επιτυχία στη συνέχεια.

Συμβούλιο Πανεπιστημίου Κύπρου

Ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Κρίστης Χασάπης έχει εκλεγεί ως μέλος του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΜΟΝΑΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Η Μονάδα Οικονομικών Ερευνών (ΜΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας της ΜΟΕ είναι το Συμβούλιο και το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο:

- Το Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά τη ΜΟΕ και προτείνει θέματα για έρευνα.
- Το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Γιώργος Χατζηαναστασίου, Σύνδεσμος Εμπορικών Τραπεζών (Γενικός Διευθυντής)

Μέλη: Γεώργιος Θωμάς, Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (Ανώτερος Διευθυντής Οικ. Ερευνών και Στατιστικής)
Ελπίδα Κερανού-Παπαηλιού, Πανεπιστήμιο Κύπρου (Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων)
Πάνος Πασιαρδής, Μονάδα Οικονομικών Ερευνών (Διευθυντής)
Πανίκος Πούρος, Γραφείο Προγραμματισμού (Γενικός Διευθυντής)
Λένια Σαμουήλ, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Γενική Διευθύντρια)
Αντρέας Χαραλάμπους, Υπουργείο Οικονομικών (Διευθυντής Οικονομικών Μελετών και ΕΕ)
Λούης Χριστοφίδης, Τμήμα Οικονομικών (Πρόεδρος)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Πάνος Πασιαρδής

Μέλη: Θεοφάνης Μαμουνέας, Μιχαήλ Μιχαήλ, Λούης Χριστοφίδης

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Σωφρόνης Κληρίδης

Παναγιώτα Λυσιώτου

Κρίστης Χασάπης

Άντρος Κούρτελλος

Θανάσης Στέγγος

Κώστας Χατζηγιάννης

ΤΟΜΕΑΣ

Δημόσιος / Νοικοκυριά

Επιχειρήσεις / Μακροοικονομικό Μοντέλο

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σωτηρούλα Χατζησπύρου, 22892456, s.hajispyrou@ucy.ac.cy

Νικολέτα Πασιουρτίδου, 22892452, n.pashourtidou@ucy.ac.cy

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Άντζελα Σιεκέρσαββα, 22892429, adangela@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα του ενημερωτικού δελτίου είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά τη ΜΟΕ.